

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра початкової та дошкільної освіти

«31» _____ 2020 року
Декан факультету педагогічної освіти
Герцюк Д.Д.
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика виховної роботи з студентами»

Підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань _____ 01 Освіта / Педагогіка _____

Спеціальність _____ 013 Початкова освіта _____

Львів 2020

Робоча програма «**Методика виховної роботи з студентами**» для студентів
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта
„31” 08, 2018 року

Розробники: доцент кафедри початкової та дошкільної освіти, кандидат
педагогічних наук Деркач Ю.Я.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної
освіти

Протокол від 31.08.2018 року № 1

Завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти

 проф. Мачинська Н.І.

Затвердила Вчена рада факультету педагогічної освіти

Протокол від “_31_” серпня 2018 р., № _1_

Голова Вченої ради доц. Герцюк Д.Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 01 «Педагогічна освіта»	Нормативна
	Напрямок підготовки 013 «Початкова освіта»	
Модулів – 2		Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2
		Семестр
Загальна кількість годин 90		3
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента - 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції 16 год.
		Практичні, семінарські
		8 год.
		Лабораторні
		—
		Самостійна робота
		66 год.
	Вид контролю: <i>залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: розкрити закономірності виховання, визначити пріоритетні напрями виховання у ВНЗ (робота із студентами), на цій основі розробити підходи щодо удосконалення методики виховної роботи у вищому навчальному закладі; наукова і професійна підготовка майбутнього викладача відповідно до державних та європейських стандартів, його методична підготовка на основі розкриття найзагальніших усталених залежностей між умовами та результатами виховання, розробки підходів щодо оптимізації системи формування психолого-педагогічної готовності магістрів до педагогічної діяльності; формувати систему теоретичних знань та

практичних умінь і способів діяльності, готовності до виконання виховної функції куратора; розвивати професійну компетентність.

Завдання курсу:

- практичне застосування положень теорії виховання;
- узагальнення на міждисциплінарному рівні сутності зв'язків і педагогічних категорій;
- аналіз нормативних та законодавчих документів, які регламентують організацію виховної роботи у ВНЗ;
- окреслення структури виховної роботи ВНЗ;
- визначення пріоритетних напрямів виховання студентської молоді;
- оволодіння методичними прийомами, засобами, формами, технологіями організації виховного процесу у ВНЗ;
- вивчення, аналіз та узагальнення досвіду роботи наставника академічної групи щодо підготовки студентства до активної навчальної, професійної та творчої діяльності, самовиховання.

Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення студентів з теорією виховання та його роллю у педагогічній науці; озброєння методиками вивчення та виховання особистості студента; роботою куратора студентської групи; розробкою та проведенням виховних заходів.

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- суть процесу виховання у вищому навчальному закладі, його рушійні сили, закономірності та особливості виховання;
- принципи виховання та шляхи їх реалізації в педагогічному процесі;
- основні напрями виховання;
- організаційні форми та методи виховання;
- методику формування студентського колективу;
- сутність, роль та значення студентського самоврядування у вищому навчальному закладі.
- здійснювати планування виховного процесу у вищому навчальному закладі;

– застосовувати оптимальні організаційні форми та методи виховання за його основними напрямками;

– згуртовувати студентський колектив;

– організовувати виховні заходи

Курс розкриває ключові категорії методики виховання, їх сутність; особливості процесу виховання, його рушійні сили, структуру; сутність національного виховання, його мету, завдання та ідеал; специфіку виховного процесу як педагогічного явища, його закономірності, особливості організації у початковій школі; методи, прийоми, засоби, форми виховання, їх характеристика; сутність, ознаки, функції та види колективу, систему перспективних ліній у розвитку колективу;

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістри повинні знати: нормативні та законодавчі документи у галузі освіти, виховання; теорію та методику виховання; закономірності, концепції, системи, моделі, принципи, напрями та основні завдання виховної роботи у ВНЗ; сутність, методологічні основи, рушійні сили, закономірності, логіку і структуру виховної роботи з студентами, шляхи її оптимізації на сучасному етапі; сутність і структуру системного підходу до аналізу виховної системи як методологію вияву закономірних зв'язків між їх компонентами; структуру виховного процесу виховання; виховні функції вищої школи; зміни, які відбуваються в особистості вихованця і соціально-психологічних якостях колективу; форми позааудиторної роботи студентів, основні напрями діяльності куратора студентської групи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістри повинні уміти: вивчати та організовувати виховну роботу зі студентами вищого навчального закладу; визначати пріоритетні напрями та добирати зміст виховної роботи зі студентами різних курсів, обирати найбільш ефективні технології, форми, методи та засоби виховання студентів; застосовувати критерії вихованості особистості для аналізу власної діяльності; вивчати, використовувати та розповсюджувати кращий педагогічний досвід; планувати, організовувати та

аналізувати власну виховну діяльність.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна займає провідне місце у системі професійно-педагогічної підготовки. У взаємозв'язку з іншими педагогічними дисциплінами вона забезпечує науково-теоретичну й практичну підготовку до виконання професійних обов'язків. Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни будуються з урахуванням логіки та структури змісту педагогічної освіти. Проектування змісту навчальної дисципліни здійснюється з урахуванням базових знань, умінь способів діяльності студентів, отриманих в процесі вивчення дисциплін.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

СИСТЕМА ВИХОВНОЇ РОБОТИ З СТУДЕНТАМИ

ТЕМА 1. СИСТЕМА ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВНЗ

Нормативно-правова база виховної роботи у ВНЗ (закони, концепції положення, плани). Система виховної роботи у ВНЗ, зв'язки між її компонентами. Закономірності, принципи, напрями та основні завдання виховної роботи у ВНЗ. Сутність, методологічні основи, рушійні сили, логіка виховної роботи у ВНЗ, шляхи її оптимізації на сучасному етапі. Системний підхід щодо аналізу виховної роботи зі студентами. Об'єктивні та суб'єктивні чинники виховання студентської молоді. Моделі виховної роботи у ВНЗ. Структурні компоненти моделі. Методи, форми, засоби, технології виховання студентської молоді. Шляхи підвищення ефективності виховної роботи у ВНЗ.

Основні поняття теми: виховання, система та модель виховної роботи, завдання, принципи, напрями, закономірності, методи, форми, засоби, технології виховання, студентське самоврядування, інститут кураторів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ

ТЕМА 2. ІНДИВІДУАЛЬНА ВИХОВНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ

Виховання як цілісний процес формування особистості. Вікові та індивідуальні особливості студентів. Умови психофізичного, психічного, соціального та духовного розвитку особистості студента, засоби їх діагностики. Проектування бажаних змін в особистості вихованця. Планування виховних впливів на студента. Співпраця куратора з батьками студентів, психологами. Напрями, форми та засоби індивідуальної виховної роботи зі студентом. Деформування особистості. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації. Корекція відхилень у свідомості та поведінці окремих студентів шляхом створення спеціальних педагогічних ситуацій. Спонування студентів до раціонального використання вільного часу з метою всебічного розвитку своєї особистості, вдосконаленню необхідних фахівцю якостей. Формування потреби щодо самопізнання та самовиховання. Аналіз результатів виховання. Методи формування свідомості (бесіда, лекція, диспут, метод прикладу). Методи формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, вправління, привчання, доручення). Методи стимулювання діяльності й поведінки (змагання, заохочення, покарання). Методи контролю й аналізу ефективності виховання студента. Прийоми та засоби виховання.

Основні поняття теми: вікові та індивідуальні особливості студентів, засоби діагностики, психофізичний, психічний, соціальний та духовний розвиток особистості, всебічний гармонійний розвиток, деформування особистості, перевиховання, самопізнання, самовиховання.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	
1	90	16	8			66
Модуль 1						
СИСТЕМА ВИХОВНОЇ РОБОТИ З СТУДЕНТАМИ						
Змістовий модуль 1. Сутність виховання.						

Тема 1. Мета. Суб'єкт і об'єкт виховання	13	2	1			10
Тема 2. Система виховної роботи з студентами	13	2	1			10
Тема 3. Моделі виховної роботи з студентами.	13	2	1			10
Тема 4. Методи, форми, засоби, технології виховання студентської молоді	16	2				13
Разом за змістовим модулем 1						
Контроль модуля 1			1			
Усього годин	55	8	4			33
Модуль 2						
МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Вікові та індивідуальні особливості студентів	13	2	1			10
Тема 2. Напрями, форми та засоби індивідуальної виховної роботи зі студентом.	13	2	1			10
Тема 3. Прийоми та засоби виховання.	13	2	1			10
Тема 4. Аналіз результатів виховання.	16	2				13
Разом за змістовим модулем 1						
Контроль модуля 2.			1			
Усього годин	55	8	4			33

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні напрями та технології організації діяльності ВНЗ	1
2	Сутність виховання.	1

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогічні умови, що забезпечують ефективність виховного впливу.	1
2	Форми і методи виховання.	1
3	Методи дискусійного характеру	1
4	Формування морального досвіду	1
5	Робота з батьками	1
6	Основні напрями роботи куратора	1
7	Організація і виховання колективу	1
8	Виховна діяльність	1

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

8. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

1	Колектив і методика його формування	6
2	Колективні творчі справи. Групові творчі справи	6
3	Виховна робота куртора	6
4	Методика вивчення колективу	6
5	Методика вивчення студента	4
6	Сім'я, громадськість	4
7	Виховна робота у ВНЗ	4
8	Педагогічне спілкування у виховному процесі	4
9	Елементи акторської майстерності в педагогічній діяльності	4
10	Взаємозв'язок розвитку й виховання студентів	4
11	Становлення особистості в процесі соціалізації	4
12	Критерії результативності виховного процесу	6
13	Виховання почуттів, потреб, звичок, здібностей, характеру	6
Усього		66

9. Індивідуальні завдання

1. Науково - пошукова робота.

10. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний.
2. Репродуктивний.
3. Проблемний.
4. Частково-пошуковий.
5. Дослідницький.

11. Методи контролю

1. Семінарське заняття

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота	Підсумковий тест (залік)	Сума
---	--------------------------	------

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Самостійна робота			100
20	20	10		50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
100 - 90	A	відмінно	зараховано
89 - 81	B	добре	
80 - 71	C		
70 - 61	D	задовільно	
60 - 51	E		
50 - 35	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Підручники та посібники
2. Плани практичних занять.
3. Завдання для самостійної роботи студентів.
4. Базова та допоміжна література.
5. Тестові завдання для тематичного контролю.
6. Завдання для модульного контролю.
7. Завдання для підсумкового контролю.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Нормативно-правова база виховної роботи у ВНЗ (закони, концепції, положення, плани).
2. Система виховної роботи у ВНЗ, зв'язки між її компонентами.
3. Закономірності, принципи, напрями та основні завдання виховної роботи у ВНЗ.
4. Сутність, методологічні основи, рушійні сили, логіка виховної роботи у

ВНЗ.

5. Шляхи оптимізації виховної роботи на сучасному етапі.
6. Системний підхід щодо аналізу виховної роботи зі студентами.
7. Об'єктивні та суб'єктивні чинники виховання студентської молоді.
8. Вузівські моделі виховної роботи, її структурні компоненти моделі.
9. Посадові обов'язки проректор з соціально-гуманітарних питань.
10. Посадові обов'язки заступника директора інституту з соціально-гуманітарних роботи.
11. Роль інституту кураторів у проектуванні виховного середовища ВНЗ.
12. Студентське самоврядування: структура, функції, напрями діяльності
13. Основні напрями діяльності відділу виховних технологій.
14. Основні напрями діяльності куратора студентської групи.
15. Основні напрями діяльності органів самоврядування.
16. Методи виховання студентської молоді
17. Форми виховання студентської молоді
18. Засоби виховання студентської молоді
19. Сучасні технології виховання студентської молоді.
20. Шляхи підвищення ефективності виховної роботи у ВНЗ
21. Планування роботи куратора академічної групи.
22. Виховання як цілісний процес формування особистості.
23. Вікові та індивідуальні особливості студентів.
24. Умови психофізичного, психічного, соціального та духовного розвитку особистості студента, засоби їх діагностики.
- 25
25. Проектування бажаних змін в особистості вихованця.
26. Планування виховних впливів на студента.
27. Співпраця куратора з батьками студентів, психологами.
28. Напрями, форми та засоби індивідуальної виховної роботи зі студентом. Деформування особистості.
29. Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації.
30. Корекція відхилень у свідомості та поведінці окремих студентів шляхом створення спеціальних педагогічних ситуацій.
31. Спонування студентів до раціонального використання вільного часу з метою всебічного розвитку своєї особистості, вдосконаленню необхідних фахівцю якостей.
32. Формування у студентів потреби щодо самопізнання та самовиховання.
33. Аналіз результатів виховання особистості.
34. Методи формування свідомості особистості.
35. Методи формування суспільної поведінки студентів.
36. Методи стимулювання діяльності й поведінки студентів.
37. Методи контролю й аналізу ефективності виховання студента.
38. Прийоми та засоби виховання студентів.
39. Академічна група як колектив: характеристика, етапи формування, принципи та перспективи розвитку, структура, органи управління, розподіл доручень та обов'язків, рівень вихованості, ідеологія.
40. Первинні колективи. Паспорт групи. колективу.
41. Колективні відносини, міжособистісні стосунки, морально-психологічна

єдність студентів академічної групи.

42. Формування колективної громадської думки.
43. Причини конфліктних ситуацій у групі, методика їх розв'язання.
44. Кураторські виховні години: тематика, методика проведення.
45. Методика планування та організації колективних творчих справ,
46. Методика планування та організації екскурсій.
47. Методика планування та організації туристско-краєзнавчої роботи,
48. Позагрупові форми та методи виховної роботи (круглі столи, гуртки за інтересами, спортивні секції, дискусійні клуби, радіогазета тощо).
49. Планування та проведення міжуніверситетських масових виховних заходів
50. Планування та проведення загальноуніверситетських масових виховних заходів
51. Планування та проведення інститутських масових виховних заходів
52. Планування та проведення потокових масових виховних заходів
53. Методика організації та проведення конференцій.
54. Методика організації та проведення конкурсів.
55. Методика організації та проведення акцій.
56. Методика організації та проведення соціальних проектів.
57. Методика організації та проведення КВК(підготовчий етап, положення, мета, завдання, аналіз).
58. Методика організації та проведення спартакіади
59. Гендерні аспекти виховання студентів.
60. Критерії оцінювання роботи куратора академічної групи.
61. Основні функції куратора академічної групи
62. Основні вимоги до плану виховної роботи куратора академічної групи
- 26
63. Загальна характеристика напрямів виховання студентів у ВНЗ
64. Наведіть приклади педагогічних ситуацій, які розкривають сутність морального виховання
65. Побудувати структурну модель формування екологічного виховання.
66. Організація естетичного виховання студентської молоді.
67. Правове виховання студентів. Наукове та власне бачення вирішення даного питання.
68. Характеристика економічного виховання студентів(зміст, форми, методи, засоби).
69. Характеристика статевого виховання студентів(зміст, форми, методи, засоби).
70. Характеристика морально-етичного виховання студентів(зміст, форми, методи, засоби).
71. Характеристика національного виховання студентів(зміст, форми, методи, засоби).
72. Характеристика фізичного виховання студентів(зміст, форми, методи, засоби).
73. Характеристика валеологічного виховання студентів(зміст, форми, методи, засоби).
74. Характеристика біоетичного виховання студентів (зміст, форми, методи, засоби).
75. Характеристика професійного виховання студентів (зміст, форми, методи,

засоби).

76. Соціалізація студентів (зміст, форми, методи, засоби).
77. Національна культура: теорія і практика виховання студентської молоді.
78. Моральне виховання студентів засобами народознавства.
79. Формування світоглядних позицій вчителя в процесі виховання.
80. Психолого-педагогічна адаптація студента в вузі.
81. Засоби та методи діагностики вихованості особистості.
82. Засоби та методи діагностики вихованості студентського колективу.
83. Формування _____духовної культури студентської молоді.
84. Проблема виховання всебічно розвинутої особистості.
85. Здоровий спосіб життя як пріоритетна цінність у вихованні студентів.
86. Методика виховання студентського колективу.
87. Самовиховання як педагогічна категорія.
88. Спілкування студентів як педагогічна проблема.
89. Масові форми роботи зі студентами.
90. Форми позааудиторної діяльності зі студентською молоддю.
91. Виховні ситуації як педагогічна умова формування особистості студента.
92. Ціннісні орієнтації сучасної студентської молоді.
93. Проблеми системного і комплексного підходів щодо виховання студентів.
94. Роль студентського колективу у вихованні особистості.
95. Закони та принципи розвитку колективних взаємин.
96. Характеристика понять «вихованість», «освіченість».
97. Критерії оцінювання роботи куратора академічної групи.
98. Характеристика нормативно-законодавчої бази з питань освіти, виховання
99. Формування конституційної свідомості молоді.
100. Психолого-педагогічна адаптація студента в ВНЗ. __

14. Рекомендована література

1. Гіптерс З. В. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / З. В. Гіптерс. – К. : УВС НБУ, 2007. – 149 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х. : Вид. група «Основа», 2009. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).
4. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання/ Вища школа: навч.посібник, Київ 2005. –341 с.
5. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посібник / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2007. – 576 с.

6. Педагогічна майстерність : підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І. А. Зязюна. – [3-тє вид., допов. і переробл.]. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.

7. Педагогічна творчість : методологія, теорії, технології / [Андрущенко В. П., Сисоєва С. О., Гузій Н. В., Кинчук Н. В., Хомич В. Ф., Лазарєв М. О., Мільто Л. О., Вайнола Р. Х.] ; за ред. Сисоєвої С. О., Гузій Н. В. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 183 с.

8. Родигіна І. В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання / І. В. Родигіна. – [2-е вид., доп.]. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. – 112 с. : іл. – (Серія «Адміністратору школи»).

9. Соловей М. І. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя в кредитно-модульній системі організації навчання : навч. посібник / М. І. Соловей, Є. С. Спіцин, В. В. Кудіна. – К. : Ленвіт, 2008. – 377 с.

10. Федоренко В. Л. Енциклопедія інтелектуальних ігор на уроках української мови / В. Л. Федоренко. – Х. : Вид. група «Основа», 2008. – 424, [8] с.

11. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – [вид. 3-тє, перероб. і доп.]. – Тернопіль : Навчальна книга, 2009. – 168 с.

Допоміжна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: історія, теорія : підручник для студентів, аспірантів / А. М. Алексюк. К. : Либідь, 1998. 500 с.

2. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике / Шалва Амонашвили. – М. : Издательский дом Шалвы Амонашвили, 1995. – 496 с.

3. Бех І. Д. Концепція виховання особистості / Іван бех // Рад. шк., 1991. – №5.

4. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти / Болубаш Я. Я.. □ К.: ВВП «Компас», 1997. 64 с.

5. Бондар В. Дидактика : [підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів] / Володимир Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 264 с.

- 6.Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка : теорія та історія : посібник для вузів. Рівне, 1996. 240 с.
- 7.Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
- 8.Державна національна програма «Освіта» Україна ХХІ століття. – К. : Райдуга, 1994. □ 62 с.
9. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Дивослово. – 2004. – № 3. – С. 76-80.
10. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. □ К. : Школяр, 1997. □ 150 с.
11. Методичний порадник : форми і методи навчання / [Автор-укладач Б. О. Житник]. – Харків : Вид. група «Основа», 2005. – 128 с.
12. Національна доктрина розвитку освіти // Книга методиста : довідково-метод. видання / [упоряд. Литвиненко Г. М., Вернидуб О. М.]. – Х. : Торсінг плюс, 2006. – С. 8-21.
13. Педагогічні інновації в сучасній школі : наук.-метод. збірник. – К. : Освіта, 1994. – 216 с.
14. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології : [інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти] / Підласий І. П. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2006. – 616 с.
- 15.Стельмахович М. Г. Українське родинознавство. – Івано-Франківськ, 1994.
- 16.Чайка В. Основи дидактики : тексти лекцій і завдання для самоконтролю : [навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів] / Володимир Чайка. – Тернопіль : Астон, 2002. – 244 с.
- 31.Школи нового типу в Україні : метод. посібник / [В. Ф. Паламарчук, І. Г. Єрмаков, Г. М. Ісаєва та ін.]. – К. : ІСДО, 1996. – 156 с.

